

Θέμα: Ονοματικές και επιρρηματικές δευτερεύουσες προτάσεις**ΚΕΙΜΕΝΟ 1**

[...] η ελληνική γλώσσα ούτε πάσχει ούτε φτωχαίνει ούτε κινδυνεύει. Είναι ανοησία να ταυτίζεται η αλλαγή της γλώσσας με τη «φτώχεια». Η αλλαγή είναι συστατικό της ζωής και της διάρκειας των γλωσσών. Είναι υποκρισία να ονομάζεται «υποβάθμιση» η χρήση της γλώσσας από τις ομάδες νέων. Οι νέοι χρησιμοποιούν νεολογισμούς, γιατί παράγουν μηνύματα ανταρσίας ή αμφισβήτησης. Είναι ψέμα ότι η γλώσσα κινδυνεύει από ξένες λέξεις. Είναι θεωρητικά αδύνατο να αντικατασταθούν σιγά σιγά οι λέξεις μιας γλώσσας από ξένες λέξεις. [...] Η καταγγελία της ελληνικής γλώσσας για «ρύπανση» ή «υποβάθμιση» και «φτώχεια» είναι ακραία αντιεπιστημονική. Αρκετοί τείνουν, σήμερα, να πιστεύουν ότι η γλώσσα πάσχει, επειδή απομακρύνεται από τις ρίζες. Η αδιανόητη όμως αυτή θέση σημαίνει και αυτό, ότι μια γλώσσα διατηρεί την ποιότητά της όταν «δεν» εξελίσσεται και «δεν» αλλάζει, αφού μένει στατική για να διατηρήσει «την καθαρότητά» της! Αν πράγματι ευσταθούσε κάτι τέτοιο ένα πράγμα θα ήταν σίγουρο, ότι η αμερικάνικη-αγγλική θα ήταν πολύ φτωχότερη!

A. Φραγκουδάκη, εφημ. *Τα Νέα* (διασκευή)

1. α. Στο πιο πάνω κείμενο να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις, να προσδιορίσετε το είδος τους (ειδικές, ενδοιαστικές, βουλητικές, πλάγιες ερωτηματικές) και τον συντακτικό τους ρόλο.

β. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις (τελικές-αιτιολογικές), να προσδιορίσετε το είδος τους και να γράψετε τι δηλώνουν.

2. Στις παρακάτω φράσεις **α.** να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις **β.** να δηλώσετε το είδος τους (ειδικές, ενδοιαστικές, βουλητικές, πλάγιες ερωτηματικές) και **γ.** τον συντακτικό τους ρόλο.

α. Κατά την διάρκεια της νύχτας έγινε γνωστό κι αυτό, ότι ο στρατός υποχώρησε μετά τη μάχη. ....,

β. Οφείλεις να ακούσεις τις συμβουλές του γιατρού σου. ....,

γ. Μετά τις τελευταίες εξελίξεις ανησυχούσε διαρκώς μήπως χάσει τη θέση του. ....,

δ. Διάβασα στην εφημερίδα ότι τη φωτιά την έβαλαν εμπρηστές. ....,

ε. Πήγα στο γραφείο του και του ζήτησα να πάρω άδεια στο τέλος του μήνα. ....,

στ. Απαγορεύεται να καπνίζετε σ' αυτό το δωμάτιο. ....,

ζ. Φοβάται μήπως δεν φτάσει έγκαιρα στο συνέδριο. ....,

ι. Απορώ γιατί ήρθες. ....,

ια. Διαδόθηκε ότι κέρδισες το λαχείο. ....,

ιβ. Ένα μόνο να ξέρεις, ότι η επιτυχία απαιτεί διαρκή προσπάθεια. ....,

ιγ. Δε μπορούσε να κοιμηθεί, γιατί αναρωτιόταν πώς είχε γράψει στις εξετάσεις. ....,

Θέμα: Ευθύς και πλάγιος λόγος

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Αν λοιπόν υποτάξουμε τους Αθηναίους και τους γείτονές τους, που κατοικούν τη χώρα του Πέλοπα από τη Φρυγία [Πελοπόννησο], θα κάνουμε την Περσία τόσο μεγάλη, ώστε να έχει σύνορα με τον ουρανό. Ο ήλιος δε θα δει καμιά χώρα να συνορεύει με τη δική μας, αλλά όλες εγώ, με τη δική σας βοήθεια, θα τις κάνω ένα κράτος, αφού διασχίσω με τον στρατό όλη την Ευρώπη. Μαθαίνω ακόμα ότι, αν υποτάξουμε αυτούς που ανέφερα πιο πάνω, δεν απομένει στον κόσμο ούτε πόλη ούτε έθνος που να μπορεί να μας αντιμετωπίσει στη μάχη. Έτσι θα υποδουλώσουμε κι εκείνους που μας έφταιξαν αλλά κι εκείνους που δε μας έκαναν κανένα κακό.

Ηρόδοτος, VIII, 8, γ

Άσκηση

Στο παραπάνω κείμενο, που είναι σε ευθύ λόγο, ο Ξέρξης μιλάει σε σύναξη Περσών αξιωματούχων πριν από την εκστρατεία του στην Ελλάδα. Να μεταφέρετε το κείμενο στον πλάγιο λόγο ξεκινώντας με τη φράση: *Ο Ξέρξης μιλώντας στους Πέρσες αξιωματούχους υποστηρίζει...*

Θέμα: Λεξιλογικές ασκήσεις (ομόηχα, τονικά παρώνυμα)

1. α. Να γράψετε στη Β' στήλη **ομόηχα** των λέξεων της Α' στήλης.

A'	B'
πού	
χοίρος	
φύλλο	
όμως	
κλήση	
λύρα	
ρήμα	
ψηλός	
κόμμα	
κλήμα	
διάλειμμα	

β. Να εντάξετε τις λέξεις των δύο πιο πάνω στηλών στην κατάλληλη πρόταση, ώστε να φανεί η διαφορετική σημασία τους.

1. .... ταξιδεύεις; / Ρώτησε τον Γιάννη, ... με γνωρίζει καλά.
2. Είναι κατασκευασμένο από δέρμα ...../ Έμεινε .....από τα σαράντα του.
3. .... των δέντρων έπεσαν. / Καταργούνται οι διακρίσεις ανάμεσα .....
4. Γέρασε, διατηρεί ..... τη γοητεία του. / Έχω έναν πόνο στον αριστερό μου .....
5. Πήρε ..... για παράνομη στάθμευση./Το πλοίο πήρε επικίνδυνη .....
6. Η ..... είναι έγχορδο λαϊκό μουσικό όργανο. / Ξέθαψαν έναν τενεκέ με χρυσές .....
7. Τα ..... ως προς τη φωνή διακρίνονται σε ενεργητικά και παθητικά. / ..... λέμε αλλιώς την ομοιοκαταληξία.

8. Είναι ..... σαν κυπαρίσσι. / Έκοψε το ψωμί σε πολύ ..... φέτες.
9. Οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις χωρίζονται από την κύρια με .....
/ Δεν κινείται και δεν αισθάνεται· έπεσε σε .....
10. Ο παππούς κλάδεψε τα ..... / Η περιοχή έχει υγρό .....
11. Θα κάνω ένα μικρό ....., για να ξεκουραστώ. / Να περιγράψετε τις ιδιότητες των κεκορεσμένων .....

2. α. Να γράψετε τα **τονικά παρώνυμα** των παρακάτω λέξεων και **β.** στη συνέχεια να τα χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις, ώστε να γίνει φανερή η σημασία του καθενός.

α. μαγεύτηκα	
β. νόμος	
γ. ράφι	
δ. γέρνω	
ε. πότε	
στ. σχολείο	
ζ. φόρα	
η. γέρος	
θ. θόλος	
ι. κύριος	
ια. όμως	

Θέμα: Τρόποι και μέσα πειθούς

Άσκηση

Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τους τρόπους και τα μέσα πειθούς των παρακάτω παραγράφων. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με στοιχεία από την κάθε παράγραφο.

1^ο παράδειγμα

Άλλος χαρακτηριστικός αριθμός είναι τα ποσοστά των αποφοίτων της μέσης εκπαίδευσης. Εκτός από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, δύο μονάχα νομοί έχουν ποσοστό μεγαλύτερο από το 10%, που σημαίνει πως μόνο ένας στους δέκα κατοίκους έχει αποφοιτήσει από τα παλιά Γυμνάσια ή τα σημερινά Λύκεια. Και ένας τελευταίος αριθμός: οι γυναίκες αναλφάβητες αποτελούσαν το 79,2% του συνολικού πληθυσμού των αναλφάβητων, τοποθετώντας έτσι τη χώρα μας ανάμεσα στις 5 χώρες που η αναλογία αυτή ξεπερνά το 75%.

2^ο παράδειγμα

Οι κλιματικές αλλαγές στη Γη και ειδικότερα η εμφάνιση του φαινομένου του θερμοκηπίου οδήγησαν στη δημιουργία περισσότερου πρασίνου στον πλανήτη μας. Σύμφωνα με νέα έρευνα, σημειώθηκε υπερανάπτυξη στα φυτά κατά 6% στις τροπικές περιοχές, καθώς και τα ψηλότερα σημεία στο Βόρειο Ημισφαίριο να κερδίζουν το 80% αυτής της αύξησης. Μάλιστα, οι εν λόγω αλλαγές συνέβαλαν τα τελευταία 20 χρόνια σε υπερευδοκίμηση των φυτών σε περιοχές όπου ως τότε ήταν πολύ δύσκολη, ή και αδύνατη, η ανάπτυξη τους. Το διοξείδιο του άνθρακος, η μείωση των νεφών που επέτρεψαν μεγαλύτερη ηλιοφάνεια, η αύξηση της θερμοκρασίας και της υγρασίας είναι οι βασικοί παράγοντες της εκδήλωσης του φαινομένου. Το πιο εντυπωσιακό παράδειγμα είναι ο Αμαζόνιος, που απορρόφησε το 40% της αύξησης.

3ο παράδειγμα

Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχαίνει, αδειάζει, αποστεώνεται, αυτοακυρώνεται. Φοβούμαι πως ίσια ίσια αυτό έχει συμβεί με την ανθρωπιά. Αρκεί μια ματιά ολόγυρά μας, για να το νιώσουμε καλύτερα τούτο. Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της. Είναι ένας χειμώνας χωρίς αλκυονίδες. Η «καλημέρα», αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό. Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.

4ο παράδειγμα

Φυσικά, το πολίτευμα της Δημοκρατίας δεν είναι τέλειο. Όχι με την έννοια ότι δεν παράγει άριστα αποτελέσματα. Το πρόβλημα με τη δημοκρατία είναι και ως διαδικασία, όπως λέει ο Ντεμπρέ, «έχει κι αυτό τα όριά του, τις σκιές του, τις μαύρες τρύπες του». Γι' αυτό και το αίτημα για περισσότερη δημοκρατία είναι πάντα ζωντανό. Είναι το μόνο πολίτευμα που έχει μηχανισμούς αυτοαξιολόγησης και διαρκούς αναθεώρησης. Έχει διαδικασίες αναθεώρησης του Συντάγματος, πλην φυσικά των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων.